

ภาคผนวก

คำศัพท์

Class ชั้นชั้น

คนจำนวนหนึ่งซึ่งมีรายได้ อาชีพ การศึกษา อำนาจหรือชาติตระกูลอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเหมือนกัน ถือได้ว่าเป็นชั้นชนหนึ่งในสังคม การแบ่งชั้นชนในสังคมพิจารณาได้เป็น 2 แ่ง กล่าวคือในแง่วัตถุวิสัย (objective) และจิตวิสัย (subjective) ในแง่วัตถุวิสัย การแบ่งชั้นชนถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่พบอยู่ในทุกสังคมทราบเท่าที่คนในสังคมนั้นมีความแตกต่างในลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น (รายได้ อาชีพ ฯลฯ) ในการศึกษาเราจึงอาจพิจารณาจัดระดับสูงต่ำของคนในสังคม โดยถือว่า คนที่มีลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ในระดับใกล้เคียงกันรวมอยู่ในชั้นชนเดียวกัน เช่น ชั้นชนสูง กลาง หรือต่ำ ในแง่จิตวิสัยการแบ่งชั้นชนหมายถึง ความสำนึกของคนในสังคมมีลักษณะต่าง ๆ เหมือนหรือต่างจากคนอื่น ๆ อย่างใดบ้าง คนที่มีลักษณะเหมือนกัน เช่นมีรายได้ต่ำหรืออาชีพใช้แรงงาน อาจจะมีคามสำนึกอย่างรุนแรงว่าพวกตนมีผลประโยชน์และอนาคตร่วมกัน โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์และอนาคตของชนชั้นอื่น ๆ ที่มีลักษณะต่างออกไป ความสำนึกในเรื่องชั้นชนจะทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในหมู่คนที่ถือว่าอยู่ในชั้นชนเดียวกัน และอาจจะนำไปสู่การตั้งตนเป็นปฏิปักษ์ต่อชั้นชนอื่นในสังคม

นักสังคมวิทยาเชื่อว่าความแตกต่างของสถานภาพของบุคคลในเรื่องชนชั้น มักจะหมายถึงความแตกต่างในสถานภาพอื่น ๆ และมีผลสะท้อนถึงพฤติกรรมของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ สมาชิกชนชั้นสูงมักจะมีเกียรติ รายได้ อำนาจและโอกาสก้าวหน้าในชีวิตสูงกว่าสมาชิกชั้นชนที่ต่ำกว่า ผลการวิจัยในหลายประเทศยืนยันว่า สมาชิกชั้นชนสังคมต่างกัน มักจะมีพฤติกรรมรสนิยม และความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ต่างกัน

การแบ่งประชากรในสังคมออกเป็นชั้นชน เป็นการแบ่งในแนวถนัดกล่าวคือ ในแง่ความสูงต่ำในลักษณะต่าง ๆ ที่ใช้เป็นสิ่งกำหนดฐานะชั้นชน ฉะนั้นจึงต่างกับการแบ่งประชากรโดยถือหลักเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นการแบ่งในแนวนอน ในสังคมหนึ่งอาจจะประกอบด้วยคนหลายเชื้อชาติ หรือหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ในแต่ละกลุ่มเชื้อชาติ หรือชาติพันธุ์ เราอาจจะพบ

คนที่มีฐานะทางชั้นชนต่าง ๆ กัน เช่น คนเชื้อชาตินิโกรในสหรัฐอเมริกาก็มีทั้งคนชั้นสูง กลาง และต่ำ

Bureaucracy อำมาตยาธิปไตย, ระเบียบการปกครองโดยเจ้าหน้าที่

ระบบบริหารงานโดยเจ้าหน้าที่ตามลำดับชั้น ซึ่งแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชาของตน โดยปกติมักจะมีอยู่ในองค์การรัฐบาลในสาขาบริหารต่าง ๆ แต่ก็มีอยู่ในธุรกิจ การอุตสาหกรรม การค้า สหภาพแรงงาน สถาบันสังคม องค์การ ศาสนา และองค์การสังคมอื่น ๆ ด้วย อำมาตยาธิปไตย มีลักษณะยึดมั่นในหน้าที่ประจำมีกฎตายตัวซึ่งดัดแปลงได้ยาก มีระเบียบที่ทำให้ล่าช้า มีการผลัดวันประกันพรุ่ง การไม่เต็มใจรับผิดชอบ และไม่ยอมทดลอง

Prestige เกียรติภูมิ

ตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคมและสาธารณชนทั่วไปให้ความนิยมนับถือ

Privilege เอกสิทธิ

(1) สิทธิพิเศษสำหรับบุคคลบางคนหรือบางกลุ่มที่กฎหมายหรือประเพณีสังคมกำหนดให้เป็นพิเศษแตกต่างจากผู้อื่นได้รับตามปกติ

(2) สิทธิพิเศษที่บุคคลหรือกลุ่มยึดถือเอาด้วยอำนาจหรือวิธีฉ้อฉล ซึ่งให้ประโยชน์ตนเป็นพิเศษเหนือผู้อื่น ไม่ว่าจะใช้ในความหมายใด คำว่าเอกสิทธิ์มีความหมายแฝงอยู่ว่าเป็นประโยชน์พิเศษที่บุคคลหรือกลุ่มได้มาอย่างไม่เสมอภาค เมื่อเทียบกับผู้อื่นทั่วไป ทั้งนี้ อาจได้มาด้วยความแตกต่างทางเพศ อายุ กำเนิดเชื้อชาติ ทรัพย์สินสมบัติ หรือความเก่งกาจสามารถ ฯลฯ ของบุคคล

Social Force แรงบังคับทางสังคม

การเร่งเร้าหรือแรงดลที่มีกำลังแรงพอ อันนำไปสู่การกระทำทางสังคม แรงบังคับทางสังคมนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อคนจำนวนหนึ่งมีความเห็นตรงกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการกระทำทางสังคมหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

Social Inequity ความไม่เสมอภาคทางสังคม

ความแตกต่างในเกียรติภูมิทางสังคม อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางภูมิหลังของครอบครัว ทรัพย์สินมรดก รายได้ อิทธิพลทางการเมือง การศึกษา มารยาทและศีลธรรม ที่มีอยู่ภายในสังคมเดียวกัน ความแตกต่างในระดับเกียรติภูมิเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะถ่ายทอดจากพ่อแม่ไปสู่ลูกโดยทางสถาบันครอบครัว หรือโดยการติดต่อกับคนอื่น ๆ ในชั้นสังคมเดียวกัน และโดยสถาบันการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน และการให้มรดก ซึ่งจะเป็นการธำรงความไม่เสมอภาคทางสังคมอยู่ต่อไป

Social Institution สถาบันสังคม

ยอดรวมของรูปแบบความสัมพันธ์ กระบวนการและวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้นเพื่อสนองประโยชน์สำคัญ ๆ ทางสังคมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกสถาบันย่อมมีประเพณี จารีต กฎเกณฑ์ เจ้าหน้าที่ ธรรมเนียมปฏิบัติ และสิ่งของอุปกรณ์ เช่น อาคาร สถานที่ เครื่องจักรกล อุปกรณ์สื่อสาร ฯลฯ สถาบันสังคมที่รับรู้กันอยู่ทั่วไป หรือ ครอบครัว ศาสนา โรงเรียน หรือ การศึกษา รัฐ การธุรกิจ และสถาบันที่สำคัญรองลงมา เช่น สถาบันที่เกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ ศิลปะ ฯลฯ สถาบันเหล่านี้คือส่วนประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม

Social Mobility การเคลื่อนที่ทางสังคม

การเปลี่ยนฐานะหรือตำแหน่งในทางสูงขึ้น หรือต่ำลงของบุคคลในโครงสร้างสังคม ตามการเปลี่ยนอาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา หรือถิ่นที่อยู่ เป็นต้น

Social Movement ขบวนการสังคม

การกระทำที่มีความต่อเนื่องในขีดขั้นหนึ่งของกลุ่มมีจุดมุ่งหมายที่ค่อนข้างแน่นอน ร่วมกันดำเนินการตามกำหนดการที่วางไว้ และมุ่งไปสู่ความเปลี่ยนแปลงแบบอย่างของสถาบันสังคมที่เป็นอยู่

Social Norm บรรทัดฐานทางสังคม

แนวทางหรือวิถีทางของการกระทำหรือความประพฤติเฉพาะอย่าง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทางสังคม ตามความคาดหมายของกลุ่ม หรือตามค่านิยมของสังคมนั้น

Social Order ระเบียบสังคม

แบบอย่างที่ค่อนข้างคงที่ อันเป็นผลมาจากการกระทำระหว่างกันทางสังคม ระเบียบสังคมเป็นเครื่องกำหนดให้ส่วนต่าง ๆ ในโครงสร้างสังคมดำเนินไปตามหน้าที่ และมีความสัมพันธ์กัน เพื่อประโยชน์ของสังคมนั้น ๆ

Social Organization การจัดระเบียบสังคม, องค์การสังคม

การจัดหน่วยหรือกลุ่มของสังคมเป็นส่วนย่อยอย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงเรื่องเพศ อายุ เครือญาติ อาชีพ ทรัพย์สิน เอกสิทธิ์ อำนาจ สถานภาพ ฯลฯ แต่ละส่วนย่อยมีการหน้าที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันโดยมีแบบอย่าง กฎหมาย ระเบียบรวมทั้งประเพณี เป็นแนวดำเนินหรือปฏิบัติ สังคมต่าง ๆ เมื่อมองในแง่สังคมวิทยา สามารถตีความได้ว่าสังคมก็คือระบบองค์การที่ซับซ้อนนั่นเอง

Social pattern แบบอย่างทางสังคม

พฤติกรรมใด ๆ ที่กระทำซ้ำกันบ่อย ๆ ในรูปแบบเดียวกัน เช่น ในเรื่องการมีครอบครัว สมาชิกของสังคมโดยทั่วไปจะต้องกระทำตามประเพณีเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราตี การสูบบุหรี่ การหมั้น และการแต่งงาน การกระทำตามประเพณีเหล่านี้จะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ กันในสังคม เมื่อบุคคลเข้าสู่วัยอันสมควรและสนใจที่จะมีครอบครัว แบบอย่างทางสังคมทำให้ชีวิตสังคมดำเนินไปอย่างราบรื่น พฤติกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เราสามารถทำนายล่วงหน้าได้ว่า ในสถานการณ์ใด พฤติกรรมใดจะเกิดขึ้นบ้าง โดยทั่วไปสมาชิกของสังคมจะประพฤติตามแบบอย่างของสังคมในการดำเนินชีวิต ทุกคนจะเข้าใจและประพฤติอย่างเดียวกัน ทำให้เกิดการประสานงานและพร้อมเพรียงกันในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

Social Power พลังอำนาจทางสังคม

ในสังคมวิทยา พลังอำนาจ หมายถึง ความเป็นไปได้ที่บุคคลหนึ่งสามารถกำหนดให้อีกบุคคลหนึ่งกระทำตามความต้องการของตน โดยไม่คำนึงว่า อีกฝ่ายหนึ่งต้องกระทำหรือไม่ ตามคำจำกัดความนี้ พลังอำนาจจึงเป็นลักษณะธรรมดาที่พบในความสัมพันธ์ทางสังคมส่วนใหญ่ เช่น ในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บุคคลหนึ่งสามารถพูดจาให้บุคคลเกี่ยวข้องกระทำตามความต้องการของตน เพราะตนเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้นั้น หรือในความสัมพันธ์

ทางเศรษฐกิจ ลูกหนี้จำเป็นต้องยอมรับเงื่อนไขของเจ้าหนี้ เพราะมีความจำเป็นต้องการเงิน ผู้บริโภคจำเป็นต้องซื้อสินค้าตามราคาที่ผู้ขายกำหนด เพราะผู้ขายผูกขาดการขายสินค้า

ผู้มีพลังอำนาจมีวิธีการที่จะบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำตามความต้องการของตน เช่น ชูจะตัดความสัมพันธ์ ฟ้องร้อง บังคับทางกฎหมาย หรือใช้กำลังบังคับโดยตรงในสังคมประชาธิปไตย ที่ให้เสรีภาพในการรวมกลุ่ม กลุ่มที่สามารถรวมกันได้อย่างเหนียวแน่นและมีสมาชิกจำนวนมากจะกลายเป็นกลุ่มกดดันหรือกลุ่มผลประโยชน์ที่มีพลังอำนาจทางสังคมสูงมาก

การใช้พลังอำนาจเป็นการกระทำที่หวังให้ผลเกิดขึ้นอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงว่าผู้ถูกใช้อำนาจบังคับจะรู้สึกอย่างไร ต่างกับการใช้สิทธิอำนาจ (authority) ซึ่งผู้ใช้สิทธิอำนาจนั้นโดยชอบธรรม ด้วยเหตุนี้คำสั่งจึงได้รับการปฏิบัติตามโดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการบังคับ

Social Status สถานภาพทางสังคม

ตำแหน่ง ยศ หรือฐานะ ที่แสดงถึงความสูงต่ำของบุคคล เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในกลุ่มหรือในสังคม บุคคลหนึ่งอาจมีได้หลายสถานภาพในทางสังคม เช่น ในครอบครัวมีฐานะเป็นพ่อ ซึ่งมีสถานภาพสูง แต่ในที่ทำงานอาจมีสถานภาพเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย

วิถีชาวบ้านและจารีตจะกำหนดและควบคุมสิทธิหน้าที่ของแต่ละสถานภาพไว้นั่นนอนชัดเจน เกณฑ์บางอย่างที่ใช้พิจารณาตัดสินความสูงต่ำของสถานภาพ ได้แก่ ภาวะความเป็นผู้นำ อำนาจครอบงำ ความสามารถ สัมฤทธิ์ผล อาชีพ แลเครื่องหมาย การยอมรับนับถือต่าง ๆ เช่น บรรดาศักดิ์ วุฒิปริญญา สมาชิกภาพของกลุ่มที่มีเกียรติ เครื่องแต่งกาย กิริยามารยาท หรือกลวิธีอื่น ๆ ที่ใช้ดึงดูดความสนใจ

Social System ระบบสังคม

ความคิดที่ว่าสังคมหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีลักษณะเป็นระบบประกอบด้วยส่วนย่อยต่าง ๆ ส่วนย่อยเหล่านี้มีความแตกต่างกัน เช่น คนในสังคมต่าง ๆ ก็มีอาชีพการงานแตกต่างกัน หรือในสังคมจะต้องมีสถาบันหรือการทำหน้าที่ต่าง ๆ กันไป เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ และส่วนย่อยเหล่านี้ก็ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระเบียบ โดย

เฉพาะในการต้องพึ่งพาอาศัยเกี่ยวข้องกัน ทำให้ชีวิตสังคมดำเนินไปอย่างเป็นปกติสุข มีเสถียรภาพหรืออยู่ในภาวะสมดุล การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในส่วนย่อยส่วนหนึ่ง ย่อมมีผลกระทบต่อส่วนย่อยอื่น ๆ ทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยหรือทำให้สังคมทั้งระบบต้องมีการปรับปรุงใหม่ แนวความคิดเช่นนี้ใช้กันมากในการวิเคราะห์โครงสร้างหน้าที่และปัญหาทางสังคม

Status สถานภาพ

ฐานะหรือเกียรติภูมิของบุคคลหรือของกลุ่มในชุมชนเป็นตำแหน่งของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมนับถือจากสาธารณชน สถานภาพจะสูงต่ำอย่างไรขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่ถือว่าสำคัญ เช่น อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ศาสนา วงศ์สกุล ฯลฯ

ส่วนในอีกความหมายหนึ่งไม่ได้หมายถึงสถานสูงต่ำของบุคคลในสังคม แต่หมายถึงสิทธิหน้าที่ตามบทบาทของบุคคล เช่น มีสถานภาพเป็นบิดา หรือมีสถานะเป็นผู้สมรสแล้ว

Stratification การจัดช่วงชั้น

ในทางสังคมวิทยา หมายถึง การแบ่งคนในสังคมออกเป็นช่วงชั้นสูงต่ำต่างกันไป และเป็นที่ยอมรับได้ อาจเรียกเป็น ชั้นชั้น วรณะ ฐานันดร เป็นต้น

Structure โครงสร้าง

องค์ประกอบที่มีส่วนต่าง ๆ สัมพันธ์กันอย่างเป็นระเบียบ และดำรงอยู่ได้ถาวรตามสมควร การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจะเกิดขึ้นเมื่อลักษณะและความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ นั้นเปลี่ยนแปลง ในวิชาสังคมวิทยาโครงสร้างของสังคม คือ ระบบความสัมพันธ์ของสถาบันต่าง ๆ ของสังคมในขณะใดขณะหนึ่ง